

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

МАТЕРІАЛИ
XV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ УЧЕНИХ

«ПРАВОВА СИСТЕМА ДЕРЖАВИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ»,
ПРИСВЯЧЕНОЇ ДНЮ ПРИЙНЯТТЯ ДЕКЛАРАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ

Одеса
ОДУВС
2022

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

П 68 Правова система держави: проблеми формування та
перспективи розвитку в контексті євроінтеграції :
матеріали Всеукр. наук.конф., м.Одеса, 9 грудня 2022р.
Одеса: ОДУВС, 2022. 82 с.

УДК 340.116

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В ІНТЕРНЕТІ

Нестеренко М.О.,

*курсантка 2 курсу факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування ОДУВС*

Науковий керівник: Шевчук В.В.,

*ст. викладачка кафедри теорії та філософії права
факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування*

На момент створення фундаментальних міжнародних документів з прав людини електронна складова ще не мала такого впливу на всі сфери існування та діяльності людей. Сьогоднішнє суспільство надзвичайно швидко розвивається, у результаті такого прогресу з'являється потреба у створенні нових технологій. Внаслідок швидкого інформаційного та комунікаційного розвитку, з'являється потреба забезпечення інформаційної безпеки.

Глобальна комп'ютерна мережа, під назвою «Інтернет», з кожним днем стає невід'ємною частиною у всіх сферах життя людини – починаючи від особистих стосунків та щоденних справ до навчання та участі в керуванні державою. Питання про право доступу людини до Інтернету зустрічається в резолюціях і рекомендаціях ООН, Ради Європи та інших міжнародних інституцій. Так, у 2016 році Рада ООН з прав людини ухвалила Резолюцію «Про сприяння, захист і реалізацію прав людини в Інтернеті» та засудила дії окремих держав, спрямовані на обмеження доступу до Інтернету.

Європейський суд з прав людини зазначає, що «сьогодні Інтернет став одним із головних засобів здійснення особами їхнього права на свободу вираження поглядів і інформації: тут знаходяться головні засоби участі у діяльності і обговоренні питань політичного і громадського інтересу» [1, с. 17].

Саме тому права та свободи людини повинні однаковою мірою забезпечуватися і захищатися в офлайн та онлайн.

16 квітня 2014 року Комітет міністрів Ради Європи схвалив Рекомендацію щодо посібника з прав людини для Інтернет-користувачів та Пояснювальний меморандум. У даному посібнику надається роз'яснення про права користувачів в Інтернеті, можливості їх обмеження та засоби й методи правового захисту.

До міжнародних стандартів у сфері реалізації прав і свобод людини онлайн відносяться:

- Доступ до інформації;
- Відсутність дискримінації у всіх її проявах;
- Свобода у вираженні різноманітних поглядів та інформації;
- Зібрання, об'єднання та участь;
- Право на приватне життя та його анонімність;
- Право на захист даних;
- Свобода наук, дисциплін. Рівне право на освіту;
- Молоде покоління;
- Ефективні засоби для здійснення правового захисту [2, с.7-13].

Інтернет є суспільно важливим ресурсом. Люди, спільноти, органи державної влади та приватні компанії здійснюють свою діяльність через Інтернет і законно сподіваються на те, що матимуть доступ до Інтернет-послуг, які будуть надаватися без будь-якої дискримінації, за розумну ціну, а також будуть безпечними, надійними та безперебійними. Крім того, ніхто не повинен підлягати неправомірному, безпідставному або неспівмірному втручанням в реалізацію своїх прав та основоположних свобод при користуванні Інтернетом [2, с.4].

Право доступу до Інтернету та реалізації прав і свобод людини онлайн на національному рівні лише набуває свого юридичного закріплення.

Водночас в окремих країнах «право на інтернет» уже знаходить своє юридичне втілення. Так, у Бразилії спеціальний закон The Internet Bill of Rights, ухвалений у 2014 році, визначає, що забезпечення загального доступу до інтернету є метою цього регулювання.

Конституційна рада Франції 2009 року також визнала доступ до інтернету основоположним правом людини, вказавши, що пропонувані у французькому законі про захист прав інтелектуальної власності в інтернеті норми щодо можливого автоматичного та позасудового вимкнення доступу порушників до інтернету мають бути скасовані.

Однією із країн, де право на інтернет як право на участь в «інформаційному суспільстві» та доступі до електронного поширення інформації закріплене в Конституції, є Греція [3].

В Україні відсутній окремий спеціальний закон який би визначав загальні засади та особливості використання Інтернету.

Поширення інформації у «Всесвітній павутині» регулюється загальними правовими актами, серед яких можна виділити відповідні норми Конституції України, Цивільного кодексу України, Законів України «Про авторське право і суміжні права», «Про інформацію», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення і радіомовлення», «Про інформаційні агентства», «Про захист персональних даних», «Про доступ до публічної інформації» та інші [4].

Так, наприклад, Закон України «Про авторське право і суміжні права» містить визначення понять: «веб-сайт», «веб-сторінка», «гіперпосилання», «обліковий запис», «електронна цифрова інформація» [5]. А з 1 січня 2022 року набув чинності Закон України «Про електронні комунікації», в пункті 54 частини 1 статті 2 якого закріплено, що «мережа Інтернет (Інтернет) – глобальна електронна комунікаційна мережа, що призначена для передачі даних та складається з фізично та логічно взаємоз'єднаних окремих електронних комунікаційних мереж, взаємодія яких базується на використанні єдиного адресного простору та на використанні інтернет-протоколів, визначених міжнародними стандартами». Також у вказаному акті розкриваються такі терміни як: «адреса мережі Інтернет», «адресний простір мережі Інтернет», «домен», «послуга доступу до мережі Інтернет», «послуга широкопasmового доступу до мережі Інтернет» [6].

Безперечно суспільні відносини, що виникають у зв'язку з використанням глобальних комп'ютерних мереж – це особливі відносини, спрямовані на організацію руху інформації у суспільстві з наявністю технічного компоненту та особливим специфічним складом суб'єктів.

Правовідносини, що виникають з приводу функціонування мережі Інтернет, характеризуються такими ознаками:

- 1) обмін інформації відбувається в електронній формі;
- 2) віддаленість суб'єктів відносин між собою у просторі;
- 3) використання програмного забезпечення, технічних стандартів і протоколів;
- 4) схильність Інтернет-відносин до саморегуляції [7, с.15].

Відносини в мережі Інтернет носять доволі різноманітний характер, постійно розвиваються та поступово ускладнюються та можуть переходити у суспільно шкідливі явища, такі як кіберзлочинність.

Кіберзлочинність безумовно стає небезпекою ХХІ сторіччя, а відтак кібербезпека за значимістю стає наряду з фізичною безпекою, адже не важливо скільки сантиметрів товщина сталевих дверей в сховище, якщо вона відкривається за допомогою комп'ютерної системи [8].

У Будапешті в 2001 році 35 держав (країни Ради Європи, а також Австралія, Домініканська Республіка, Японія, Панама, США) підписали Конвенцію про кіберзлочинність, яка до теперішнього часу залишається найбільш актуальним міжнародним договором. Конвенція покликана захищати людей та їхні права від злочинності в мережі [8]. Оскільки, крім національних засобів захисту прав людей в Конституції України передбачено використання міжнародних механізмів, то Україна ратифікувала Конвенцію у 2005 році. Завдання по забезпеченню захисту прав і свобод людини і громадянина, інтересів суспільства і держави від кримінально протиправних посягань у кіберпросторі; здійсненню заходів із запобігання, виявлення, припинення та розкриття кіберзлочинів, підвищення поінформованості громадян про безпеку в кіберпросторі виконує Національна поліція України.

Мережа Інтернет є всесвітнім явищем, це передбачає необхідність його регулювання на міжнародному рівні, зважаючи на глобалізацію та цифровізацію економіки. Серед найважливіших питань, що вимагають невідкладного вирішення за участі світового співтовариства, варто назвати такі: порядок оподаткування електронних угод, відповідальність суб'єктів відносин, захист інтелектуальної власності на нові види об'єктів у мережі Інтернет, охорона прав споживачів у кіберпросторі [7, с. 22].

Отже, за останній час Інтернет, як надзвичайний ресурс, увійшов у життя людей різних поколінь, інтернет-відносини стали новою та особливою ланкою суспільних відносин, все це виділяє їх в окрему систему правовідносин, що потребує детального правового регулювання як на національному так і на міжнародному рівнях.

Література

1. Справа Ahmet Yıldırım проти Туреччини, Європейський суд з прав людини (Друга Секція) (Заява № 3111/10). URL: <file:///C:/Users/qwer/Downloads/001-126863.pdf>

2. Посібник з прав людини для Інтернет-користувачів та Пояснювальний меморандум (Рекомендація CM/Rec (2014)6 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо посібника з прав людини для Інтернет-користувачів та пояснювальний меморандум). 60 с. URL: <https://rm.coe.int/16802e3e96>

3. Володовська В. Заборони та свободи в інтернеті: як виглядатиме Декларація цифрових прав людини. URL: https://zmina.info/articles/zaboroni_ta_svobodi_v_interneti_jiak_vigljadatiime_deklaracija_cifrovih_prav_ljudini/

4. ГО «Платформа прав людини», 1-Свобода слова в Інтернеті, розділ «Міжнародні та національні стандарти свободи слова в Інтернеті». URL: <https://www.ppl.org.ua/bibliotech/mizhnarodni-ta-nacionalni-standarti-svobodi-slova-v-interneti>

5. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>

6. Про електронні комунікації: Закон України від 16.12.2020 № 1089-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>

7. Правове регулювання відносин у мережі Інтернет: монографія / за ред. С.В. Глібка, К.В. Єфремової. Харків: Право, 2016. 360 с.

8. Кривенко К. Кіберзлочинність: актуальна судова практика. URL: https://biz.ligazakon.net/analytcs/209283_kberzlochinnst-aktualna-sudova-praktika

<i>Косаревська О.В., Поліщук М.І.</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	42
<i>Кравченко А.В.</i> ЧИ ПОТРІБНІ ВІЙСЬКОВІ СУДИ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ УКРАЇНИ?.....	45
<i>Магновський І.Й.</i> ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	48
<i>Нестеренко М.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В ІНТЕРНЕТІ.....	52
<i>Павлюк О.І.</i> ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	56
<i>Рева В.Р.</i> ЕВТАНАЗІЯ – ПРАВО ЧЕТВЕРТОГО ПОКОЛІННЯ.....	59
<i>Тарасенко В.Є., Сільницький І.В.</i> НЕДОПУЩЕННЯ ПРОВОКАЦІЇ (ПІДБУРЮВАННЯ) ОСОБИ НА ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ ЯК ГАРАНТІЯ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН.....	62
<i>Тарасенко Л.Б.</i> РИМСЬКИЙ СТАТУТ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ ЯК ДЖЕРЕЛО МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА.....	66
<i>Хілобок Д.Р.</i> ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ.....	70
<i>Шевчук В.В.</i> ВОЛОНТЕРСТВО ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ.....	74
<i>Яблоновська А.А.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ.....	78